

Beslutningsforslag nr. B 100. Fremsat den 19. december 2003 af Jørn Jespersen (SF), Ritt Bjerregaard (S), Christian H. Hansen (DF), Martin Lidegaard (RV), Keld Albrechtsen (EL) og Mogens Nørgård Pedersen (KD)

Forslag til folketingsbeslutning

om, at regeringen aktivt skal arbejde for et stop for EU-støtte til bomulds- og tobaksdyrkning

Folketinget opfordrer regeringen til aktivt at arbejde for, at der fremover ikke gives støtte fra EU, der er betinget af, at der specifikt dyrkes bomuld eller tobak, idet Folketinget konstaterer, at EU's bomuldsstøtte, også efter den reduktion som Europa-Kommissionen har foreslået, er til

skade for mange fattige i den tredje verden, og samtidig indebærer en stærkt miljøbelastende produktion, samt at EU's tobaksstøtte også skader den tredje verden, samtidig med at tobak er stærkt sundhedsskadeligt.

Bemærkninger til forslaget

Bomuld

Bortset fra olie og ædelstene er bomuld, og tekstiler forarbejdet heraf, den vigtigste eksportartikel for de mindst udviklede lande (LDC-landene)¹⁾. I det luftfattige Vest- og Centralafrika er der tale om den vigtigste eksportafgrøde (cashcrop), og i mange lande er bomuld såvel den vigtigste eksportvare som den vigtigste offentlige indtægtskilde. Bomuldsproduktionen beskæftiger her mere end 2 millioner familier – på verdensplan er tallet ca. 100 millioner mennesker – og er med Verdensbankens ord »en nøgelfaktor i fattigdomsbekæmpelsen«²⁾. Bomuld giver ud over indtægter til landbruget også mulighed for etablering af følgeindustrier på områder, hvor selv fattige lande er konkurrencedygtige. Det skønnes, at hvis man fjerner de rige landes støtte, vil afrikanske bomuldsdyrkere alene få en gevinst på 8-9 mia. kr.³⁾

Det var derfor med stor ret, at fire vestafrikanske lande på WTO-topmødet i Cancún fremlagde et bomuldsinitiativ, at WTO's generaldirektør, Supachai, som normalt skal forholde sig neutralt, kraftigt opfordrede de deltagende ministre til seriøst at overveje forslaget, som ikke går ud på, at de fire lande skal have særbehandling, men blot at de skal have lige vilkår.

Forslaget fik støtte fra mange lande, herunder fra Canada og Australien. De fleste rige lande opførte sig dog som skammelige protektionister.

USA afviste forslaget. USA er verdens næststørste bomuldsproducent efter Kina og suverænt det land, der giver mest støtte til sin bomuldsproduktion.

EU dækkede sig bag, at EU's produktion og eksport er for lille til at have indflydelse på verdensmarkedsprisen på bomuld. Det er en forkert begrundelse. EU's bomuldsproduktion er større end Vest- og Centralafrikas. Hvis man som et tankeeksperiment flyttede halvdelen af EU's bomuldsproduktion til Vest- og Centralafrika, ville produktionen her stige med ca. 80 pct.⁴⁾ Samtidig er EU det sted i verden, hvor der ydes

suverænt mest støtte i forhold til den producerede mængde. I december 2002 blev producenterne således garanteret en pris på fire gange verdensmarkedsprisen⁵⁾. Der er ganske vist fastsat et loft over produktionen, men da Grækenland – som er langt den største bomuldsproducent i EU – overskred dette loft groft, fandt et enigt ministerråd i november 2002 det rimeligt, at grækerne måtte udbetale ekstra statsstøtte til de bønder, der havde overskredet loftet. Det er ikke ligefrem udtryk for en konsekvent linje.

EU har ved flere lejligheder udtrykt sympati for bomuldsinitiativet og så med perfekt hykleri vasket hænderne. Man kan f.eks. læse i landbrugskommissærens elektroniske ugebrev fra den 8. september 2003, at:

»I deres kommentarer til »verdensbomuldsdagen« og »bomuldsinitiativet« i visse afrikanske lande og nogle NGO'er, sagde Pascal Lamy, EU's Handelskommissær, og Franz Fischler, EU's Landbrugskommissær, at »EU deler bekymringerne om de lave bomuldspriiser og deres indflydelse på udviklingslandene. EU er nettoimportør af bomuld. EU yder ikke eksportstøtte til bomuld. EU har ingen grænsebeskyttelse. Og har derfor kun lille eller ingen indflydelse på verdenspriserne. Europa er ikke den, der sætter prisniveauet; men den, der accepterer niveauet, som det er. Men hensyn til Doha-Udviklingsdagsordenen, kan EU helt og fuldt tilslutte sig princippet om, at problemet med bomulden bør være en vigtig bestanddel af de generelle forhandlinger. Støtte, der forvrider handlen bør reduceres, og vil blive det. Det påhviler os at ændre EU's støttesystem til bomuld og at gøre støtten mere handelsvenlig.«

Det er forkert, og den reform Europa-Kommissionen har foreslået, er langt fra god nok. Selv om USA er hovedskurken lige præcis på bomuldsområdet – en rolle EU spiller, når det gælder sukker og mange andre landbrugsprodukter – er der ingen grund til tolerance

i forhold til de andre skurke. En afskaffelse af EU's bomuldsstøtte er vigtig både i sig selv og for at sende et signal til blandt andet USA.

Hertil kommer, at bomuldsproduktionen og dens koncentration i nogle små områder i EU udgør en stor miljømæssig belastning. Europa-Kommissionen skriver selv, at

»...tendensen hen imod monokultur i bomuldsproduktionen har været en af de stærkeste kilder til kritik i de seneste år. Kombineret med bomuldsproduktionens stærke afhængighed af kunstvanding og gødning betyder det, at bomuldsproduktionen i vid udstrækning er forbundet med lav biodiversitet og jorderosion⁶⁾.« (Forslagsstillerens oversættelse).

Det konkluderes, at de miljømæssige fordele klart overstiger ulemperne ved en bomuldsreform.

Med så stærke argumenter, både når det gælder global retfærdighed og miljø, er det svært at forstå, at Europa-Kommissionen ikke går hele vejen. Dens forslag går ud på,

- at det samlede dyrkede areal reduceres med ca. 10 pct.,
- at ca. 60 pct. af støtten overgår til »Single farm payment«, hvilket betyder, at den ydes uanset, om der dyrkes bomuld eller andre afgrøder omfattet af systemet,
- at en sum bruges til omstrukturering af produktionen, formentlig især eller udelukkende en omlægning til andre afgrøder, og
- at resten fortsat specifikt gives til bomuldsproduktion.

Det er ikke godt nok. Arealreduktionen sikrer ikke engang, at den producerede mængde falder. Der har historisk været tale om store stigninger i udbyttet pr. hektar. Værst er det dog, at der stadig specifikt skal gives støtte til bomuld.

Man kunne i dette tilfælde have en vis sympati for, at der er sociale hensyn at tage. I almindelighed er EU's landbrugspolitik noget af det mest asociale, man kan forestille sig. Der er ikke mange andre ordninger, hvor der udbetales millionbeløb i overførselsindkomst til millionærer. Netop når det gælder bomuld, ser det imidlertid ud til at være rigtigt, at mange af bønderne er fattige efter europæisk standard, men det er de naturligvis langt fra efter afrikansk standard.

Det er dog ikke noget argument for at give støtte til dyrkning af netop bomuld. Tværtimod ville disse bønder have større glæde af en støtte, der blev givet til dem uden betingelser om, at de skulle dyrke en afgrøde, hvor de ikke er i nærheden af at være konkurrencedygtige på et frit marked.

Beslutningsforslaget indebærer, at regeringen aktivt skal arbejde for, at der ikke fremover gives støtte, der er betinget af, at der dyrkes bomuld. Det åbner mulighed for at give et særlig højt tilskud til de berørte bønder. Efter forslagsstillerens opfattelse bør et sådant ekstratilskud aftrappes over et antal år. Det vil lægge et vist økonomisk pres og give mulighed for omstilling af landbruget i de berørte områder, og det er jo ikke i længden sundt for mennesker, herunder bønder, at få noget for ingenting. Det er dog ikke et krav i dette beslutningsforslag, at der sker aftrapning af tilskuddet. Kravet er, at støtten ikke gives til bomuldsproduktion.

Tobak

På mange måder minder forholdene for produktion af tobak om forholdene for produktion af bomuld.

Tobak er også en vigtig eksportartikel for de mindst udviklede lande. Dog udgør eksportværdien kun ca. 1/3 af eksportværdien for bomuld⁷⁾. Til gengæld er de største producenter ulande, som ikke tilhører gruppen af mindst udviklede lande. Langt størst er Kina med 38 pct. og herefter følger Brasilien og Indien med hver 8-9 pct. EU står for 5,4 pct.⁸⁾

Miljøproblemerne ved tobaksproduktion er ikke på samme niveau som for bomuld. Til gengæld er det velkendt, at sundhedsproblemerne ved rygning er endog meget store. Når EU støtter tobaksproduktionen, resulterer det i et vist pres nedad på verdensmarkedsprisen og dermed i lidt flere rygere. EU's tobaksstøtte har ligesom bomuldsstøtten ligget på flere gange verdensmarkedsprisen, og uden støtte ville store dele eller måske hele tobaksproduktionen falde bort. Det vil ikke kunne undgås at have en gunstig virkning, hvis støtten til EU's tobaksproduktion bortfaldt. Enten ville fattige lande overtage produktionen, eller også ville forbruget falde. Sandsynligvis ville man se en kombination af disse to muligheder.

Tobakstøtten er umulig at forsvare også set i lyset af, at EU-landene pålægger tobak høje afgifter, forbyder tobaksreklamer og bruger penge på kampagner mod rygning. Det hænger simpelthen ikke logisk sammen, og det er formentlig derfor, at Europa-Kommissionen vælger at gå længere, når det gælder tobak, end når det gælder bomuld.

Som udgangspunkt minder EU's nuværende tobaksstøtte om bomuldsstøtten. Men modsat støtten til bomuld foreslår Europa-Kommissionen faktisk en fuld afkobling af støtten til tobaksproduktion, der for de største tobaksproducenter skal ske i tre trin. Hvor mange år, der vil gå på hvert af disse trin, fremgår ikke af forslaget. Hertil kommer, at støtten til omstrukture-

ring tilsyneladende i et vist omfang skal gå til at gøre tobaksbrugene større og mere effektive.

Forslagsstillerne ønsker, at regeringen forsøger at fastholde Europa-Kommissionen på princippet om fuld afkobling af tobaksstøtten, på at afkobling skal ske med det samme og ikke i tre trin, og på at omstruk-

tureringsstøtten ikke skal gå til omlægning af tobaksproduktionen, men til omlægning til andre produkter m.v. For så vidt angår sociale hensyn, der er relevante for de små i tobakssektoren, tager Europa-Kommissionens forslag sådanne hensyn. Der henvises til bemærkningerne herom under bomuld.

- 1) The Least Developed Countries Report 2002, UNCTAD, tabel 16.
- 2) Cotton Sector Strategies in West and Central Africa, The World Bank, Policy Research Working Paper, 2867, side 2, juli 2002.
- 3) Making global trade work for people, UNDP m.fl. 2003, side 152.
- 4) Cotton Sector Strategies in West and Central Africa, The World Bank, Policy Research Working Paper, 2867, juli 2002, tabel 1. The Reformed Common Agriculture Policy-accomplishing a sustainable agricultural model for Europe, Europa-Kommissionen.
- 5) Svar på spørgsmål nr. S 1011 fra Jørn Jespersen af 5.12.2002 – (folketingsåret 2002-2003).
- 6) The Reformed Common Agriculture Policy-accomplishing a sustainable agricultural model for Europe, Europa-Kommissionen.
- 7) The Least Developed Countries Report 2002, UNCTAD, tabel 16.
- 8) The Reformed Common Agriculture Policy-accomplishing a sustainable agricultural model for Europe, Europa-Kommissionen.

Skriftlig fremsættelse

Jørn Jespersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at regeringen aktivt skal arbejde for et stop for EU-støtte til bomulds- og tobaksdyrkning.

(Beslutningsforslag nr. B 100).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.